

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Adroddiad Ystadegol Blynyddol Bron Brawf Cymru 2020-21

Amdanom ni

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn bodoli i ddiogelu a gwella iechyd a lles a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bobl yng Nghymru.

Rydym yn rhan o'r GIG ac yn adrodd i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn Llywodraeth Cymru.

Ein gweledigaeth yw sicrhau Cymru iachach, hapusach a thecach. Rydym yn gweithio yn lleol, yn genedlaethol, gyda'n partneriaid ac ar draws cymunedau yn y meysydd canlynol:

Diogelu iechyd — darparu gwybodaeth a chynghor a chymryd camau i ddiogelu pobl rhag clefyd trosglwyddadwy a pheryglon amgylcheddol

Gofal sylfaenol, cymunedol ac integredig — cryfhau effaith iechyd y cyhoedd drwy bolisi, comisiynu, cynllunio a darparu gwasanaethau

Microbioleg — darparu rhwydwaith o wasanaethau microbioleg sy'n cynorthwyo diagnosis o glefydau heintus a'u rheoli

Diogelu — darparu arbenigedd a chynghor strategol i helpu i ddiogelu plant ac oedolion agored i niwed

Sgrinio — darparu rhaglenni sgrinio sy'n cynorthwyo canfod clefydau'n gynnar, eu hatal a'u trin

Gwybodaeth iechyd — dadansoddi data iechyd y cyhoedd, dod o hyd i dystiolaeth a rheoli gwybodaeth

Gwella ansawdd a diogelwch cleifion y GIG — darparu gwybodaeth, cynghor a chymorth i'r GIG i wella canlyniadau cleifion

Polisi, ymchwil a datblygu rhyngwladol — dylanwadu ar bolisi, cynorthwyo ymchwil a chyfrannu at ddatblygu iechyd yn rhyngwladol

Gwella iechyd — gweithio ar draws asiantaethau a darparu gwasanaethau i'r boblogaeth er mwyn gwella iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd

Rhagor o wybodaeth

Gwefan: icc.gig.cymru
E-bost: ymholiadau.cyffredinol@wales.nhs.uk
Twitter: [@IechydCyhoeddus](https://twitter.com/IechydCyhoeddus)
Facebook: facebook.com/iechydcyhoedduscymru

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Bron Brawf Cymru 2020-21
--------------------------------------	---

Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb manwl o wybodaeth am waith a wnaed gan y Rhaglen Sgrinio'r Fron yng Nghymru ar gyfer y flwyddyn o fis Ebrill 2020 tan ddiwedd mis Mawrth 2021.

Manylion Cyhoeddi:

Teitl: Adroddiad Ystadegol Blynyddol Bron Brawf Cymru 2020-21

Dyddiad: Cyhoeddwyd yr adroddiad hwn ar Awst 2024

ISBN: 978-1-83766-438-2

I gael rhagor o wybodaeth am yr adroddiad hwn cysylltwch â:

Helen Clayton, Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data,
Yr Is-adran Gwybodeg, Llawr 6, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Rhif 2 Cwr y
Ddinas, Stryd Tyndall, Caerdydd, CF10 4BZ
Ffôn: 029 2010 4405

E-bost: screening.information@wales.nhs.uk

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg heb oedi / We welcome correspondence and phone calls in Welsh. Byddwn yn ymateb i ohebiaeth yn Gymraeg yn ddi-oed.

Datganiad Sicrhau Ansawdd

Mae cofnodion sgrinio data yn cael eu diweddarau'n barhaus. Mae'r cronfeydd data a ddefnyddir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael eu diweddarau'n ddyddiol pan fydd cofnodion yn cael eu hychwanegu, eu newid neu eu dileu (archifo). Gallai hyn ymwneud â phan fydd unigolyn wedi'i nodi fel rhywun y mae angen gwasanaeth sgrinio arno; wedi cael canlyniadau sy'n rhaid eu cofnodi, neu â newid statws ac nad oes angen sgrinio arno mwyach yn y drefn honno. Derbynnir data o nifer fawr o ffynonellau gwahanol sy'n amrywio o ran cywirdeb a chyflawnder. Mae'r Adran Sgrinio yn gwirio data ar gyfer cywirdeb drwy gymharu setiau data – er enghraifft data practis meddyg teulu – ac yn cywiro'r data codio lle y bo'n bosibl. Dylid nodi y ceir oedi weithiau o ran casglu data – er enghraifft efallai na fydd person yn cofrestru gyda'i feddyg teulu ar unwaith os bydd yn symud cyfeiriad. Felly bydd yr oedi hwn yn effeithio ar gyflawnder y data yn dibynnu ar amgylchiadau unigol. Yn ogystal, dylai'r darllenydd fod yn ymwybodol bod y data yn cael eu diweddarau'n barhaus a gall fod mân addasiadau i'r rhifau a ddyfynnir yn y ddogfen hon o'r naill flwyddyn i'r llall yn sgil diweddarau'r data.

Dyddiad: Awst 2024	Fersiwn: 1	Tudalen 3 o 24
--------------------	------------	----------------

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Bron Brawf Cymru 2020-21
--------------------------------------	--

© 2024 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Gellir atgynhyrchu deunydd yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded
Llywodraeth Agored

<http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence-cymraeg/version/3/> ar yr amod y caiff hynny ei wneud yn gywir ac na
chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol.

Dylid cydnabod Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae'r
hawlfraint o ran y trefniant teipograffyddol, y dylunio a'r diwygio yn eiddo
i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

This document is also available in English.

Cynnwys

1 Cyflwyniad	7
1.1 'Negeseuon allweddol' i fenywod	7
1.2 Cyflawni'r rhaglen	7
1.3 Llwybr sgrinio	8
2 Penawdau Ystadegol	9
3 Data	10
3.1 Cwmpas	10
3.2 Gweithgarwch Sgrinio	11
3.3 Gwahoddiad a chanran y rhai a gafodd eu sgrinio	12
3.4 Asesu	15
3.4.1 Atgyfeirio ar gyfer asesu	15
3.4.2 Triniaethau biopsi asesu	16
3.5 Canfod Cancer	17
3.5.1 Cyfradd canfod cancer	17
3.5.2 Maeth a maint y cancer	20
4 Diffiniadau	23
5 Tîm Cynhyrchu	24

Tablau a Graffiau

Graff 1: % cwmpas profion sgrinio'r fron, menywod 53-70 oed, yn ôl bwrdd iechyd preswyl, 2019-2021	11
Graff 2: gweithgarwch sgrinio 10 mlynedd, pob oedran, 2011-12 i 2020-21	12
Graff 3: % y rhai a gafodd eu sgrinio 10 mlynedd o wahoddiadau sgrinio'r fron rheolaidd 50-70 oed, 2011-12 i 2020-21	13
Graff 4: % y rhai a gafodd eu sgrinio yn ôl math o wahoddiad, 50-70 oed, 2018-19 i 2020-21	14
Graff 5: % y rhai a gafodd eu sgrinio yn ôl uned sgrinio, 50-70 oed, 2018-19 i 2020-21	15

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Bron Brawf Cymru 2020-21
--------------------------------------	--

Tabl 1: Atgyfeirio i gael asesiad, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21.....16

Tabl 2: Atgyfeirio i gael triniaethau biopsi asesu, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21.....17

Tabl 3: Cyfradd canfod canser (fesul 1000 a sgriniwyd), pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21.....18

Graff 6: Cyfradd canfod canser fesul 1000 a sgriniwyd, yn ôl math o wahoddiad, yn ôl uned sgrinio, 2018-19 i 2020-21.....19

Graff 7: Cyfradd canfod canser (fesul 1000 a sgriniwyd), 2011-12 i 2020-21, yn ôl grŵp oedran.....19

Tabl 4: Canserau ymledol a ganfuwyd, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21.....20

Tabl 5: Maint y canserau ymledol a ganfuwyd, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21.....21

Tabl 6: Canserau anymledol/micro-ymledol a ganfuwyd, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21.....22

1 Cyflwyniad

Nod Bron Brawf Cymru yw lleihau marwolaeth o ganser y fron. Caiff menywod 50 i 70 oed sy'n byw yng Nghymru, ac wedi'u cofrestru gyda meddyg teulu, eu gwahodd am famogram (pelydr-x o'r fron) bob tair blynedd.

Mae Bron Brawf Cymru wedi'i rannu yn dair is-adran ddaearyddol gyda chanolfannau yng Nghaerdydd, Abertawe, Llandudno a Wrecsam. Mae 11 o unedau symudol yn gweithio ledled Cymru i ddarparu sgrinio lleol i fenywod sy'n byw yn bell o ganolfan, gan ymweld â thros 100 o safleoedd ym mhob rownd tair blynedd o sgrinio.

1.1 'Negeseuon allweddol' i fenywod

- Mae sgrinio'r fron yn lleihau eich risg o farw o ganser y fron;
- Gwahoddir menywod 50 i 70 oed i gael prawf pelydr-x o'r fron bob tair blynedd. Nid yw menywod dros 70 oed yn cael eu gwahodd yn rheolaidd am nad oes tystiolaeth o ostyngiad mewn marwolaethau drwy sgrinio menywod yn yr ystod oedran hon;
- Gall sgrinio ddod o hyd i ganserau pan maent yn rhy fach i'w gweld neu eu teimlo. Mae canfod a thrin canser yn gynnar yn rhoi'r cyfle gorau i chi oroesi;
- Mae profion sgrinio'r fron yn brawf GIG am ddim a gynhelir mewn canolfannau sgrinio ac unedau symudol hygyrch ledled Cymru;
- Os byddwch yn sylwi ar newid yn eich bronau, ewch i weld eich meddyg teulu ar unwaith;
- Bydd sgrinio yn methu rhai canserau ac ni ellir gwella rhai canserau;
- Eich dewis chi yw cymryd rhan mewn sgrinio'r fron. Darllenwch y daflen wybodaeth yn ofalus i'ch helpu i wneud eich penderfyniad.

1.2 Cyflawni'r rhaglen

Mae Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gyfrifol am reoli, cyflawni a sicrhau ansawdd y rhaglen sgrinio'r fron yng Nghymru ac mae ganddi Gyfarwyddwr Sgrinio ac Ymgynghorydd mewn Iechyd Cyhoeddus Arweiniol ar gyfer y rhaglenni sgrinio am ganser. Mae Bron Brawf Cymru

yn cyflogi Pennaeth Rhaglen, Llawfeddyg Sicrhau Ansawdd (SA), Radiolegydd SA, Patholegydd SA a Rheolwr Rhaglen Llwybr Sgrinio Cymru Gyfan sy'n arwain tîm gweinyddol llwybrau, a cheir cymorth ysgrifenyddol meddygol. Ceir tîm clinigol amlddisgyblaethol arbenigol mawr, gan gynnwys cymorth clinigau, nyrsys gofal y fron, nyrsys clinigau, radiograffwyr, clinigwyr y fron, llawfeddygon y fron a radiolegwyr ymgynghorol, sy'n darparu gwasanaeth sgrinio'r fron.

1.3 Llwybr sgrinio

Mae'r broses wahodd yn dibynnu ar y feddygfa y cofrestrwyd â hi Bydd Bron Brawf Cymru yn gwahodd pob menyw i gael ei phrawf sgrinio'r fron cyntaf cyn ei phen-blwydd yn 53 oed. Weithiau mae hyn yn golygu y bydd rhai menywod yn cael eu gwahodd ychydig cyn iddynt gyrraedd 50 oed.

Bydd menywod rhwng 50 a 70 oed sy'n cael profion dilynol mewn clinig y fron mewn ysbyty yn dal i gael gwahoddiad gan Bron Brawf Cymru.

Nid yw menywod dros 70 oed yn cael eu gwahodd yn rheolaidd ond gallant hunanatgyfeirio.

Mae menywod sy'n mynd i gael eu sgrinio yn cael mamogram (prawf pelydr-x o'r fron). Os arsylwir unrhyw annormaleddau ar y mamogram, gwahoddir y fenyw i glinig asesu er mwyn cael rhagor o brofion.

Ceir rhagor o wybodaeth am y rhaglen a chopïau o adroddiadau ystadegol blaenorol ar www.breasttestwales.wales.nhs.uk

2 Penawdau Ystadegol

Mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu gweithgarwch yn y cyfnod rhwng mis Ebrill 2020 a mis Mawrth 2021. Mae'r holl ddata blynyddol cymharol yn ymwneud â blynyddoedd ariannol.

Cafodd y rhaglen ei hoedi rhwng mis Mawrth 2020 a mis Awst 2020 yn ystod camau cynnar y pandemig. Ailddechreuodd sgrinio ym mis Awst 2020, gan ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar risg a oedd yn cynnwys gwahodd menywod sydd â'r risg fwyaf o ganser yn gyntaf. Yn wreiddiol, gwnaeth protocolau rheoli heintiau llym arwain at ostyngiad yn y gyfradd brosesu a effeithiodd ar y gweithgarwch cyffredinol.

- Ar 31 Mawrth 2021, roedd cwmpas y menywod 53-70 oed yn 58.4%, o gymharu â 71.7% ar yr un adeg yn 2020 a 72.8% yn 2019;
- Gweithgarwch sgrinio: cafodd bron 47,000 o fenywod 49 oed a throsodd eu sgrinio yn 2020-21, o gymharu â mwy na 120,000 y llynedd;
- Gwahoddiad a chanran y rhai a gafodd eu sgrinio: yn 2020-21 cafodd bron 64,000 o fenywod 50-70 oed eu gwahodd i gael eu sgrinio, o gymharu â 157,000 y llynedd. Canran y rhai a gafodd eu sgrinio ar gyfer y grŵp hwn oedd 67.1%, o gymharu â 68.9% yn 2019-20 a 69.1% yn 2018-19;
- Asesu: Roedd canran y rhai a gafodd eu hatgyfeirio am asesiad yn 5.4% o'r rhai a gafodd eu sgrinio yn 2020-21. Mae hyn yn cymharu â 4.4% y llynedd a 4.5% yn 2018-19;
- Canfod canser: cafodd cyfanswm o 484 o ganserau eu canfod ymhlith menywod 49 oed a throsodd a gafodd eu sgrinio. Mae hyn yn cynrychioli 10.4 o achosion fesul 1,000 o fenywod a sgriniwyd. O gymharu â hyn, canfuwyd 1,076 o ganserau yn 2019-20 (8.7 fesul 1,000 a sgriniwyd) a chanfuwyd 1,076 yn 2018-19 (9.4 fesul 1,000 a sgriniwyd);
- O'r 484 o ganserau a ganfuwyd eleni, roedd 80.2% (388) yn friwiau ymledol. Yn 2019-20, roedd 83.1% (873) yn ymledol ac yn 2018-19 roedd 82.4% (887) yn ymledol);
- Yn 2020-21, cafodd 51.5% (200) o'r canserau ymledol a ganfuwyd eu dosbarthu fel rhai bach (llai na 15mm o ran maint). Mae hyn yn cymharu â 50.3% (439) yn 2019-20 a 50.1% (444) yn 2018-19;

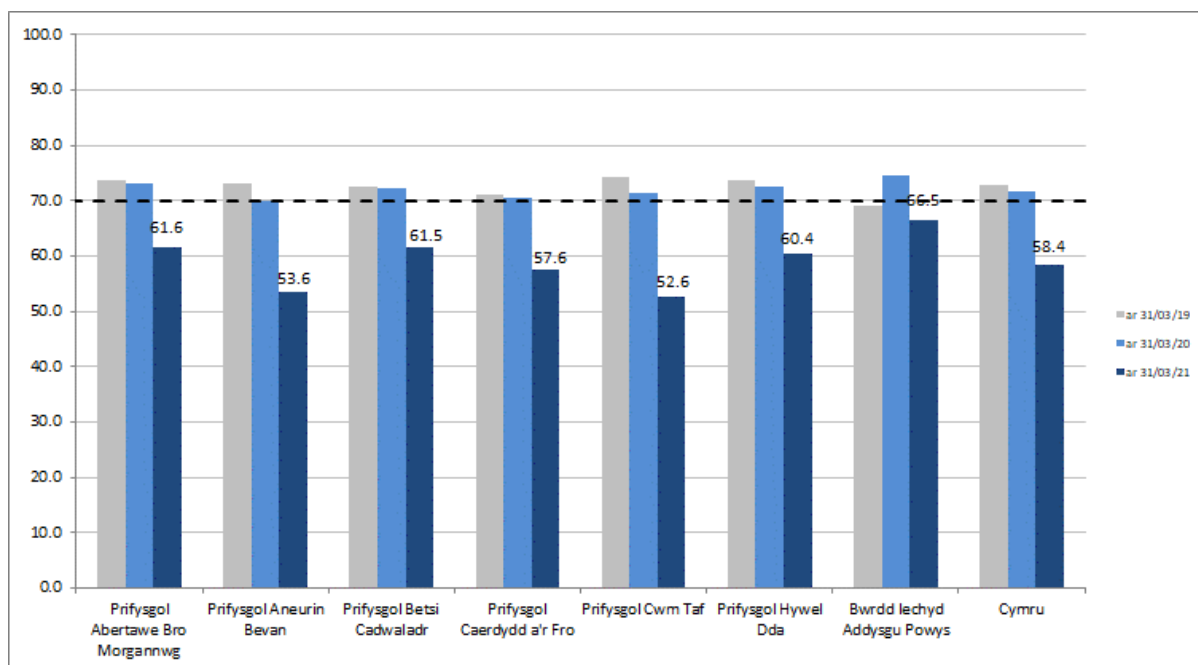
3 Data

3.1 Cwmpas

Mae cwmpas wedi'i ddiffinio fel y ganran o fenywod sy'n preswyllo ac yn gymwys i gael prawf sgrinio'r fron ar adeg benodol, sydd wedi cael eu sgrinio o fewn y tair blynedd diwethaf. Mae menywod anghymwys yn cynnwys y rhai sydd wedi cael mastectomi dwyochrol.

Gall nifer y rhai sy'n cael eu sgrinio a hyd y rownd (gwahoddiadau a roddwyd o fewn 36 mis i'r prawf sgrinio blaenorol) effeithio ar gwmpas. I roi amser i'r holl fenywod gael eu gwahoddiad cyntaf, mae'r cwmpas yn cael ei gyflwyno ar gyfer yr ystod oedran 53-70 oed. Ar 31 Mawrth 2021, roedd cwmpas y menywod 53-70 oed yn 58.4%, o gymharu â 71.7% ar yr un adeg yn 2020 a 72.8% yn 2019. Cafodd y pandemig effaith negyddol ar y cwmpas yn y cyfnod diweddaraf.

Mae'r gostyngiad araf y ganran sy'n manteisio ar sgrinio, ynghyd â heriau o ran hyd rowndiau, yn esbonio'r gostyngiad o ran cwmpas dros y cyfnod dadansoddi tair blynedd. Serch hynny, mae'r cwmpas yn parhau'n uwch na'r safon 70% ar gyfer bron pob bwrdd iechyd (Graff 1).

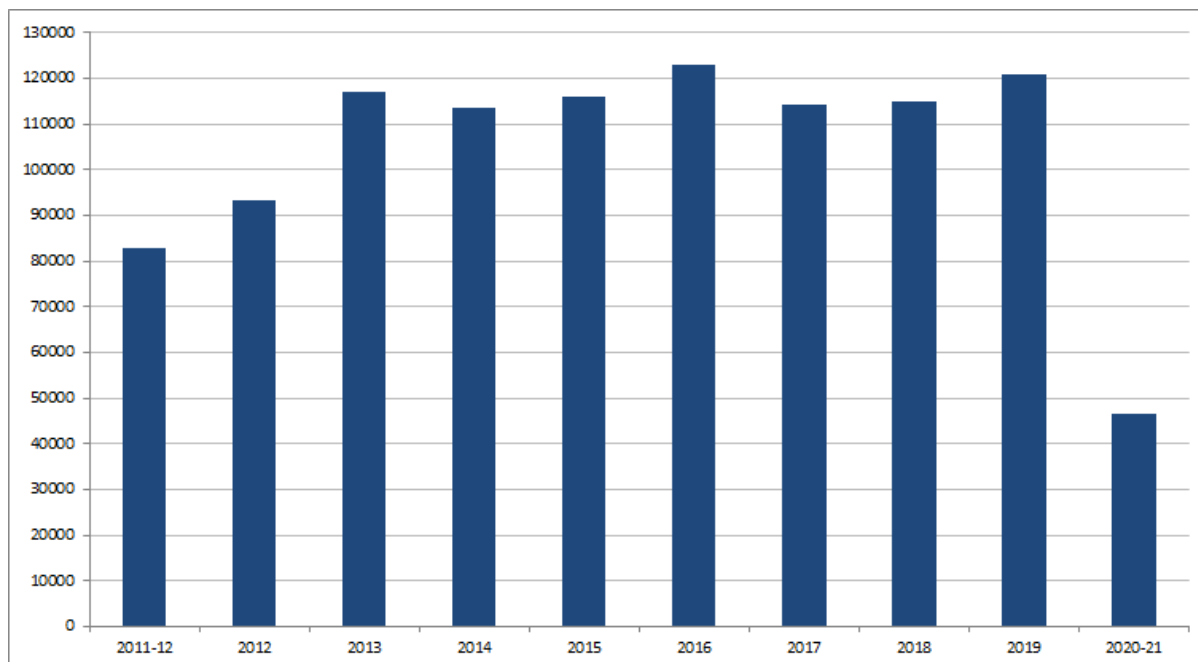
Graff 1: Canran (%) cwmpas profion sgrinio'r fron, menywod 53-70 oed, yn ôl bwrdd iechyd preswyl, 2019-2021

3.2 Gweithgarwch Sgrinio

Mae menywod yn cael eu gwahodd yn rheolaidd i sgrinio'r fron os ydynt rhwng 50 a 70 oed (neu 49 oed os byddant yn 50 oed yn ystod y flwyddyn y mae eu practis yn cael ei sgrinio). Mae nifer y rhai a gafodd eu sgrinio hefyd yn cynnwys menywod sy'n hŷn na 70 oed sydd wedi cysylltu â'r gwasanaeth i wneud cais am sgrinio. Mae'n bwysig nodi nad oes tystiolaeth gadarn bod sgrinio rheolaidd yn arbed bywydau yn y grŵp oedran hŷn hwn. Dylai pob menyw sy'n sylwi ar newid yn ei bronau gysylltu â'i meddyg teulu ar unwaith.

Yn ystod y cyfnod diweddaraf, gwelwyd gweithgarwch sgrinio yn gostwng yn sylweddol oherwydd yr oedi yn eilaidd i'r pandemig. Mae Graff 2 yn dangos y duedd gyffredinol flaenorol o gynyddu nifer y rhai sy'n cael eu sgrinio dros y blynyddoedd ariannol.

Cafodd 46,723 o fenywod 49 oed a throsodd eu sgrinio yn 2020-21.

Graff 2: Cyfanswm y gweithgarwch sgrinio 10 mlynedd, pob oedran, 2011-12 i 2020-21

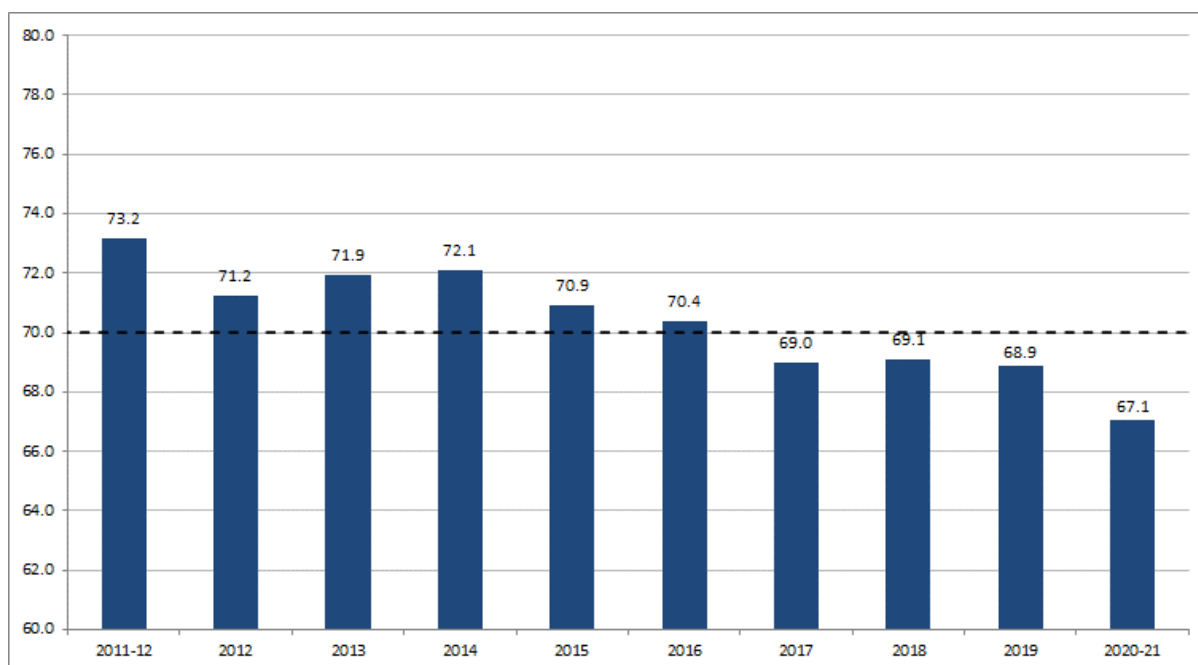
3.3 Gwahoddiad a chanran y rhai a gafodd eu sgrinio

Mae'r safon ofynnol ar gyfer derbyn gwahoddiad rheolaidd ymhlith y rhai 50-70 oed wedi'i gosod ar 70%. Ac eithrio blynyddoedd ariannol 2013 a 2014, roedd Bron Brawf Cymru wedi gweld gostyngiad o ran canran y rhai a gafodd eu sgrinio ers 2009.

Cafodd 63,850 o fenywod 50-70 oed eu gwahodd i gael eu sgrinio yn 2020-21.

Yn 2020-21 canran y rhai a gafodd eu sgrinio oedd 67.1%, o gymharu â 68.9% yn 2019-20 a 69.1% yn 2018-19. Dyma'r bedwaredd flwyddyn yn olynol lle nad yw'r safon ofynnol wedi'i chyrraedd. Mae Graff 3 yn dangos canran y rhai a gafodd eu sgrinio ymhlith y boblogaeth a wahoddwyd yn rheolaidd.

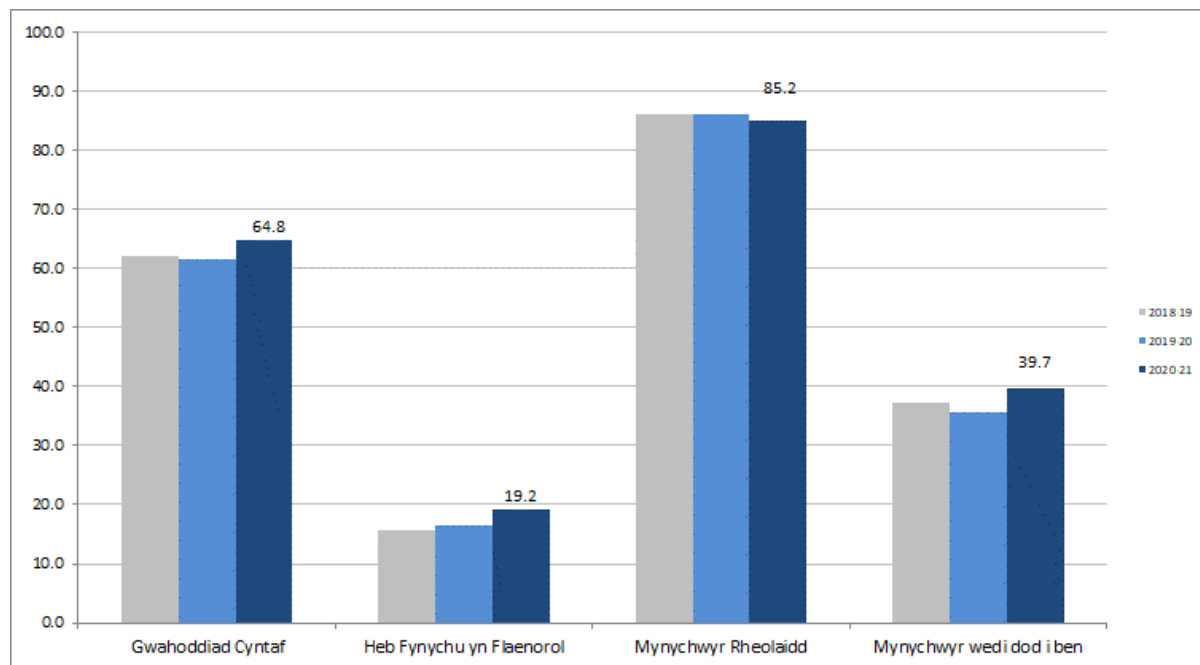
Graff 3: Canran (%) y rhai a gafodd eu sgrinio 10 mlynedd o wahoddiadau sgrinio'r fron rheolaidd, 50-70 oed, 2011-12 i 2020-21

Gall canran y rhai a gafodd eu sgrinio amrywio yn ôl y math o wahoddiad. Gellir is-rannu gwahoddiadau rheolaidd i mewn i'r grwpiau canlynol:

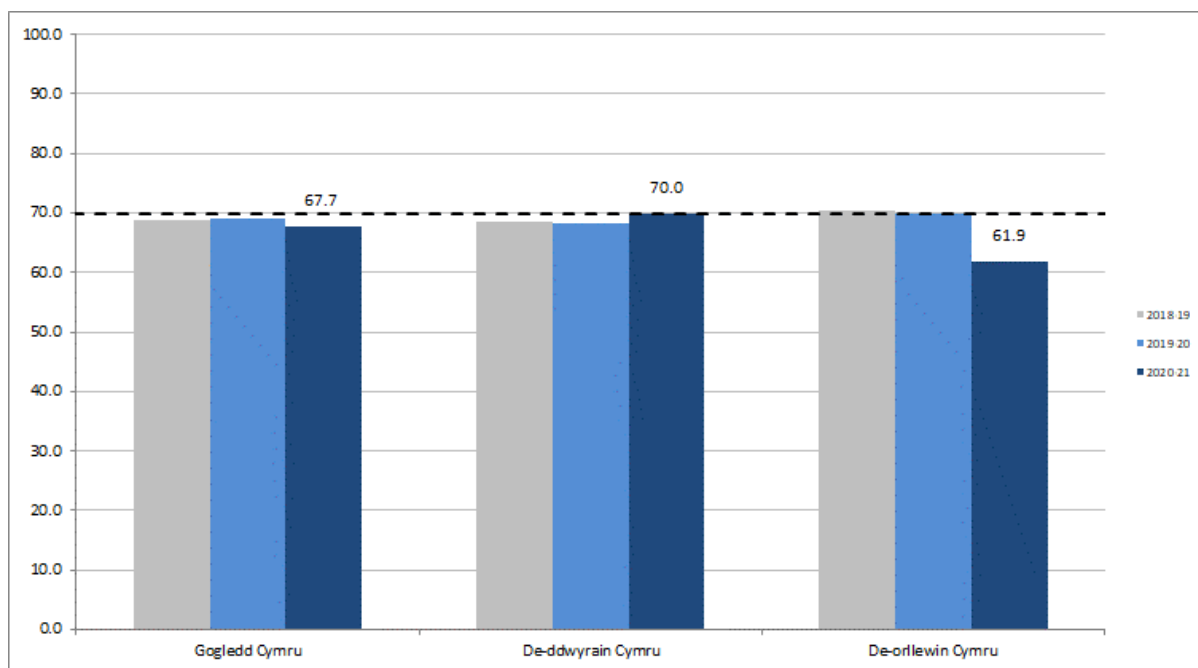
- Gwahoddiad cyntaf
- Gwahoddiad i'r rhai na fynychodd yn flaenorol
- Gwahoddiad i'r rhai sy'n mynychu'n rheolaidd
- Gwahoddiad i'r rhai nad ydynt wedi mynychu ers dros dair blynedd

Fel y dengys Graff 4, mae canran y rhai a gafodd eu sgrinio ar ei huchaf ymhlith y rhai sy'n mynychu'n rheolaidd (85.2%) ac isaf ymhlith y rhai na fynychodd yn flaenorol (19.2%). Mae Bron Brawf Cymru yn darparu deunydd darllen gyda'i wahoddiadau i gynorthwyo menywod i wneud dewis gwybodus pan fyddant yn penderfynu a ydynt am fynd i gael prawf sgrinio'r fron ai peidio. Mae gwaith yn mynd rhagddo yn y rhaglen i ystyried sut y gall negeseuon testun a chyfryngau digidol gefnogi'r defnydd o sgrinio'r fron.

Graff 4: Canran (%) y rhai a gafodd eu sgrinio yn ôl math o wahoddiad, 50-70 oed, 2018-19 i 2020-21

O ran effaith ranbarthol, mae canran y rhai a gafodd eu sgrinio eleni ar ei huchaf yn ne-ddwyrain Cymru ac mae'r ardal wedi symud yn ôl i fod yn unol â'r safon unwaith eto (Graff 5). Mae Gogledd Cymru ac yn enwedig De-orllewin Cymru wedi gweld gostyngiad yng nghanran y rhai sy'n cael eu sgrinio.

Mae gweithgorau wedi cael eu sefydlu yn yr Adran Sgrinio a'r Rhaglen Sgrinio'r Fron i asesu a gweithredu ymyriadau i gefnogi'r defnydd o sgrinio'r fron. Mae mwy o bwyslais yn cael ei roi ar ddatblygu ymyriadau sy'n lleihau anghydraddoldebau ac yn gwella iechyd ei boblogaeth darged.

Graff 5: Canran (%) y rhai a gafodd eu sgrinio yn ôl uned sgrinio, 50-70 oed, 2018-19 i 2020-21

3.4 Asesu

3.4.1 Atgyfeirio ar gyfer asesu

Os oes unrhyw annormaleddau sy'n awgrymu bod canser yn bresennol yn cael eu gweld ar y mamogram sgrinio, bydd y fenyw yn cael ei galw yn ôl i glinig asesu ar gyfer profion asesu pellach. Disgwylir y bydd mwy o fenywod yn cael eu galw yn ôl am asesiad yn dilyn eu prawf sgrinio cyntaf (y sgrinio pennaf) am nad oes delweddau blaenorol i lywio'r penderfyniad i alw yn ôl.

Mae'n debygol bod cyfraddau atgyfeirio i fenywod sydd wedi'u sgrinio'n flaenorol (y sgrinio digwyddiad) yn debygol o fod yn is oherwydd byddant y cyflwyno gydag afiechyd mwy diweddar a gall yr hanes sgrinio gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddelwedd i ddehongli'r ddelwedd. (Tabl 1).

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Bron Brawf Cymru 2020-21
--------------------------------------	---

Tabl 1: Atgyfeirio i gael asesiad, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21

	2018-19			2019-20			2020-21		
	Sgrinio	Atgyfeirio	%	Sgrinio	Atgyfeirio	%	Sgrinio	Atgyfeirio	%
Cyfanswm	114,968	5180	4.5	120,662	5258	4.4	46,723	2531	5.4
Sgrinio Pennaf	20,532	1585	7.7	20,664	1580	7.6	12,732	978	7.7
Sgrinio Digwyddiad	82,647	2953	3.6	90,292	3126	3.5	31,788	1373	4.3
Gwahoddiad cyntaf ar gyfer sgrinio rheolaidd	16,568	1279	7.7	16,455	1286	7.8	10,806	851	7.9
Gwahoddiad rheolaidd i'r rhai na fynychodd yn flaenorol	3964	306	7.7	4209	294	7.0	1926	127	6.6
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf o fewn 5 mlynedd	78,611	2698	3.4	85,772	2910	3.4	29,984	1254	4.2
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf dros 5 mlynedd yn flaenorol	4036	255	6.3	4520	216	4.8	1804	119	6.6
Galw yn ôl yn gynnar	72	72	100	50	50	100	42	42	100
Hunanatgyfeiriadau/atgyfeiriadau meddygon teulu	11,717	570	4.9	9,656	502	5.2	2161	138	6.4

3.4.2 Triniaethau biopsi asesu

Fel rhan o'r broses asesu cynhelir rhagor o famogramau ac archwiliad o'r fron. Os erys pryder o ganser yn dilyn y profion pellach hyn a sgan uwchsain, yna bydd biopsi yn ofynnol er mwyn gwneud diagnosis. Mae'r rhan fwyaf o'r biopsïau'n cael eu cynnal mewn clinig asesu, ac maent yn defnyddio techneg nodwydd lydan. Mae nifer bach iawn o allsugnadau o'r fron â nodwydd fân yn cael eu gwneud bob blwyddyn ond mae hyn fel arfer yn ogystal â chael sampl o'r feinwe. Mae angen biopsi llawfeddygol agored ar nifer bach o fenywod er mwyn cyflawni diagnosis diffiniol. Mae mabwysiadu biopsi gyda chymorth gwactod ar gyfer rhai briwiau ar draws y rhaglen wedi arwain at ostyngiad o ran nifer y rhai sy'n cael eu hatgyfeirio am driniaethau biopsi agored.

Mae'r triniaethau nodwydd yn cael eu gwneud mewn un o unedau Bron Brawf Cymru yn bennaf ac mae biopsi agored yn llawdriniaeth llawfeddygol sy'n ei gwneud yn ofynnol mynd i'r ysbyty. O'r 2,531 o fenywod a atgyfeiriwyd am asesiad yn 2020-21, cafodd 40.2% (1018) allsugnad â nodwydd fân a/neu nodwydd lydan, ac roedd angen biopsi agored ar 1.2% (31) ohonynt (Tabl 2).

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Bron Brawf Cymru 2020-21
--------------------------------------	--

Tabl 2: Atgyfeirio i gael triniaethau biopsi asesu, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21

	2018-19					2019-20					2020-21				
	Atgyfeirio	Bx Nodwydd	%	Bx Agored	%	Atgyfeirio	Bx Nodwydd	%	Bx Agored	%	Atgyfeirio	Bx Nodwydd	%	Bx Agored	%
Cyfanswm	5180	2072	40	49	0.9	5258	2008	38.2	37	0.7	2531	1018	40.2	31	1.2
Sgrinio Pennaf	1585	639	40.3	16	1.0	1580	580	36.7	16	1.0	978	411	42.0	16	1.6
Sgrinio Digwyddiad	2953	1154	39.1	28	0.9	3126	1196	38.3	17	0.5	1373	547	39.8	14	1.0
Gwahoddiad cyntaf ar gyfer sgrinio rheolaidd	1279	509	39.8	14	1.1	1286	463	36.0	15	1.2	851	353	41.5	14	1.6
Gwahoddiad rheolaidd i'r rhai na fynychodd yn flaenorol	306	130	42.5	2	0.7	294	117	39.8	1	0.3	127	58	45.7	2	1.6
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf o fewn 5 mlynedd	2698	1039	38.5	24	0.9	2910	1109	38.1	15	0.5	1254	489	39.0	14	1.1
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf dros 5 mlynedd yn flaenorol	255	115	45.1	4	1.6	216	87	40.3	2	0.9	119	58	48.7	0	0
Galw yn ôl yn gynnar	72	6	8.3	0	0	50	6	12.0	0	0	42	6	14.3	1	2.4
Hunanatgyfeiriadau/atgyfeiriadau meddygon teulu	570	273	47.9	5	0.9	502	226	45.0	4	0.8	138	54	39.1	0	0

3.5 Canfod Cancer

3.5.1 Cyfradd canfod cancer

Cafodd cyfanswm o 484 o ganserau eu canfod ymhlith menywod 49 oed a throsodd a gafodd eu sgrinio yn ystod y cyfnod mis Ebrill 2020 i fis Mawrth 2021. Mae hyn yn cynrychioli 10.4 o achosion fesul 1,000 o fenywod a sgriniwyd. O gymharu â hyn, canfuwyd 1,050 o ganserau yn 2019-20 (8.7 fesul 1,000 a sgriniwyd) a chanfuwyd 1,076 yn 2018-19 (9.4 fesul 1,000 a sgriniwyd).

Y gyfradd canfod cancer ymhlith menywod yn ystod y sgrinio pennaf oedd 10.1 fesul 1,000 a sgriniwyd, o gymharu â 9.0 fesul 1,000 yn 2019-20 ac

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blyneddol Bron Brawf Cymru 2020-21
--------------------------------------	---

8.3 fesul 1,000 yn 2018-19. Ar gyfer sgrinio digwyddiad, y gyfradd oedd 10.3 fesul 1,000 a sgriniwyd yn 2020-21, 7.9 yn 2019-20 ac 8.7 yn 2018-19 (Tabl 3).

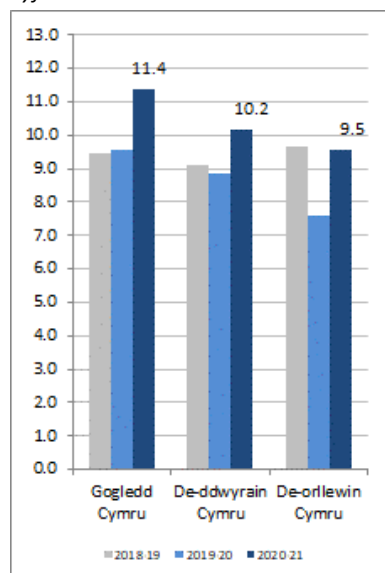
Tabl 3: Cyfradd canfod canser (fesul 1,000 a sgriniwyd), pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21

	2018-19			2019-20			2020-21		
	Sgriniwyd	Canserau	Cyfradd	Sgriniwyd	Canse rau	Cyfrad d	Sgriniwy d	Cansera u	Cyfrad d
Cyfanswm	114,968	1076	9.4	120,661	1050	8.7	46,722	484	10.4
Sgrinio Pennaf	20,532	171	8.3	20,664	186	9.0	12,732	128	10.1
Sgrinio Digwyddiad	82,647	719	8.7	90,292	712	7.9	31,788	327	10.3
Gwahoddiad cyntaf ar gyfer sgrinio rheolaidd	16,568	132	8.0	16,455	144	8.8	10,806	106	9.8
Gwahoddiad rheolaidd i'r rhai na fynychodd yn flaenorol	3964	39	9.8	4209	42	10.0	1926	22	11.4
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf o fewn 5 mlynedd	78,611	654	8.3	85,772	663	7.7	29,984	296	9.9
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf dros 5 mlynedd yn flaenorol	4036	65	16.1	4520	49	10.8	1804	31	17.2
Galw yn ôl yn gynnar	72	1	13.9	50	4	80.0	42	0	0
Hunanatgyfeiriadau/at gyfeiriadau meddygon teulu	11,717	185	15.8	9656	148	15.3	2161	29	13.4

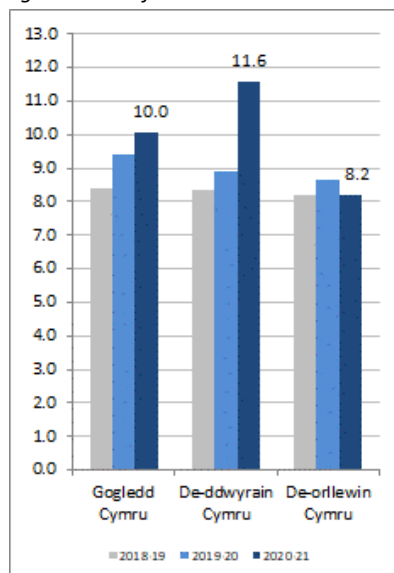
Mae archwiliad o gyfraddau canfod canser ar lefel uned sgrinio (Graff 6) yn dangos cynnydd cyffredinol ym mhob rhanbarth, yn enwedig yn y rownd digwyddiad.

Graff 6: Cyfradd canfod cancer fesul 1,000 a sgriniwyd, yn ôl math o wahoddiad, yn ôl uned sgrinio, 2018-19 i 2020-21

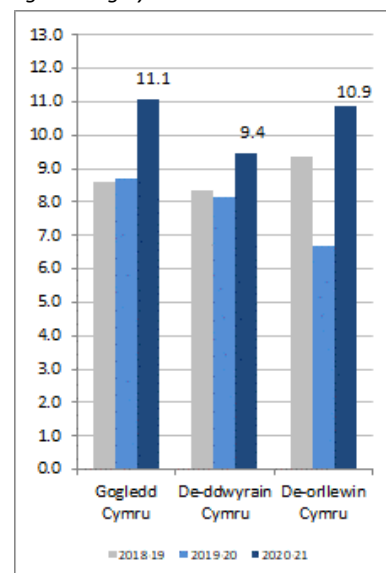
Cyfanswm

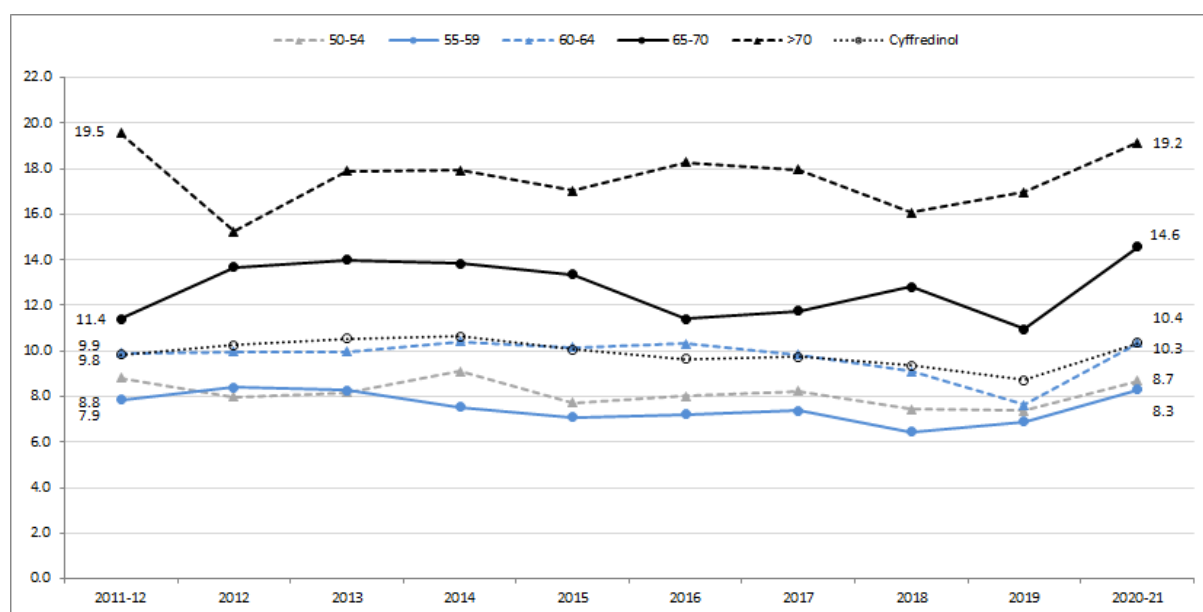
Sgrinio Pennaf

Sgrinio Digwyddiad

Mae Graff 7 yn plotio cyfraddau canfod cancer dros gyfnod o 10 mlynedd ac yn dangos sut mae achosion o ganfer y fron yn uwch yn gyffredinol ymhlith grwpiau oedran hŷn. Yn 2020-21 y gyfradd canfod cancer ar gyfer menywod 50-54 oedd 8.7 fesul 1,000 a sgriniwyd, gan godi i 14.6 fesul 1,000 yn y grŵp oedran 65-70 oed.

Graff 7: Cyfradd canfod cancer (fesul 1,000 a sgriniwyd), 2011-12 i 2020-21, yn ôl grŵp oedran

3.5.2 Math a maint y cancer

Mae'r achosion o ganser y fron a nodwyd wedi'u disgrifio mewn dau grŵp.

Mae cancer ymledol yn un sydd wedi lledu i feinwe iach y fron o amgylch y cancer. Mae cancer nad yw'n ymledol neu ficro-ymledol wedi'i gynnwys yn nwythellau a llabedynnau'r fron neu efallai eu bod wedi dechrau lledu ond o swm bach iawn (llai nag 1mm) yn unig.

Yn 2020-21, roedd 80.2% o'r canserau a ganfuwyd mewn menywod a sgriniwyd yn ymledol, o gymharu ag 83.1% yn 2019-20 ac 82.4% yn 2018-19 (Tabl 4). Roedd y canserau ymledol sydd yn gyffredinol yn rhy fach i'w teimlo (llai na 15mm) yn cyfrif am 51.5% o'r holl ganserau ymledol a ganfuwyd yn 2020-21 (Tabl 5). Mae hyn yn cymharu â 50.3% y llynedd a 50.1% yn 2018-19.

Roedd clefyd anymledol neu ficro-ymledol yn cyfrif am 19.8% o'r holl ganserau a ganfuwyd yn 2020-21, ac yn 2019-20 roeddent yn cyfrif am 16.9% ac yn 2018-19 roeddent yn cyfrif am 17.6% (Tabl 6).

Tabl 4: Canserau ymledol a ganfuwyd, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21

	2018-19			2019-20			2020-21		
	Canserau	Ymledol	%	Canserau	Ymledol	%	Canserau	Ymledol	%
Cyfanswm	1076	887	82.4	1050	873	83.1	484	388	80.2
Sgrinio Pennaf	171	135	78.9	186	149	80.1	128	97	75.8
Sgrinio Digwyddiad	719	599	83.3	712	586	82.3	327	268	82.0
Gwahoddiad cyntaf ar gyfer sgrinio rheolaidd	132	100	75.8	144	111	77.1	106	77	72.6
Gwahoddiad rheolaidd i'r rhai na fynychodd yn flaenorol	39	35	89.7	42	38	90.5	22	20	90.9
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf o fewn 5 mlynedd	654	548	83.8	663	546	82.4	296	242	81.8
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf dros 5 mlynedd yn flaenorol	65	51	78.5	49	40	81.6	31	26	83.9
Galw yn ôl yn gynnar	1	1	100	4	3	75.0	0	0	0
Hunanatgyfeiriadau/atgyfeiriadau meddygon teulu	185	152	82.2	148	135	91.2	29	23	79.3

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Bron Brawf Cymru 2020-21
--------------------------------------	---

Tabl 5: Maint y canserau ymledol a ganfuwyd, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21

	2018-19					2019-20					2020-21				
	Cyfanswm a wahoddwyd	<15 m m	%	15 + m m	%	Cyfanswm a wahoddwyd	<15 m m	%	15 + m m	%	Cyfanswm a wahoddwyd	<15 m m	%	15 + m m	%
Cyfanswm	887	444	50.1	405	45.7	873	439	50.3	390	44.7	388	200	51.5	160	41.2
Sgrinio Pennaf	135	63	46.7	65	48.1	149	64	43.0	75	50.3	97	50	51.5	38	39.2
Sgrinio Digwyddiad	599	309	51.6	268	44.7	586	315	53.8	243	41.5	268	141	52.6	112	41.8
Gwahoddiad cyntaf ar gyfer sgrinio rheolaidd	100	45	45.0	50	50.0	111	46	41.4	57	51.4	77	39	50.6	30	39.0
Gwahoddiad rheolaidd i'r rhai na fynychodd yn flaenorol	35	18	51.4	15	42.9	38	18	47.4	18	47.4	20	11	55.0	8	40.0
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf o fewn 5 mlynedd	548	291	53.1	238	43.4	546	298	54.6	224	41.0	242	127	52.5	101	41.7
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf dros 5 mlynedd yn flaenorol	51	18	35.3	30	58.8	40	17	42.5	19	47.5	26	14	53.8	11	42.3
Galw yn ôl yn gynnar	1	0	0	0	0	3	2	66.7	1	33.3	0	0	0	0	0
Hunanatgyfeiriadau/atgyfeiriadau meddygon teulu	152	72	47.4	72	47.4	135	58	43.0	71	52.6	23	9	39.1	10	43.5

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blyneddol Bron Brawf Cymru 2020-21
--------------------------------------	---

Tabl 6: Canserau anymledol/micro-ymledol a ganfuwyd, pob oedran, yn ôl math o wahoddiad/atgyfeirio, 2018-19 i 2020-21

	2018-19			2019-20			2020-21		
	Canserau	Anymledol neu ficro-ymledol	%	Canserau	Anymledol neu ficro-ymledol	%	Canserau	Anymledol neu ficro-ymledol	%
Cyfanswm	1076	189	17.6	1050	177	16.9	484	96	19.8
Sgrinio Pennaf	171	36	21.1	186	37	19.9	128	31	24.2
Sgrinio Digwyddiad	719	120	16.7	712	126	17.7	327	59	18.0
Gwahoddiad cyntaf ar gyfer sgrinio rheolaidd	132	32	24.2	144	33	22.9	106	29	27.4
Gwahoddiad rheolaidd i'r rhai na fynychodd yn flaenorol	39	4	10.3	42	4	9.5	22	2	9.1
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf o fewn 5 mlynedd	654	106	16.2	663	117	17.6	296	54	18.2
Gwahoddiad rheolaidd i fynychwyr blaenorol, sgriniad diwethaf dros 5 mlynedd yn flaenorol	65	14	21.5	49	9	18.4	31	5	16.1
Galw yn ôl yn gynnar	1	0	0	4	1	25.0	0	0	0
Hunanatgyfeiriadau/atgyfeiriadau meddygon teulu	185	33	17.8	148	13	8.8	29	6	20.7

4 Diffiniadau

Cwmpas

Canran y menywod sy'n preswyllo ac yn gymwys i gael prawf sgrinio'r fron ar adeg benodol, sydd wedi cael eu sgrinio o fewn y tair blynedd diwethaf.

Galw yn ôl yn gynnar

Ail wahoddiad i fynd i glinig asesu o fewn cyfnod sy'n llai na'r cyfnod sgrinio arferol (3 blynedd).

Bwrdd Iechyd

Y bwrdd iechyd preswyl.

Mynychwr nad yw wedi mynychu ers dros dair blynedd

Aeth mwy na thair blynedd heibio ers y sgrinio diwethaf ac mae wedi'i hailwahodd ers hynny.

Sgrinio Digwyddiad

Sgrinio menywod a sgriniwyd yn flaenorol o fewn rhaglen sgrinio'r fron y GIG.

Canser ymledol

Pan fo celloedd cancer wedi tyfu drwy leinin dwythellau a llabedynnau'r fron i'r feinwe o amgylch, ac felly'r potensial i ymledu i rannau eraill o'r corff.

Sgrinio Pennaf

Sgrinio menywod nas sgriniwyd yn flaenorol o fewn rhaglen sgrinio'r fron y GIG.

Canran y rhai a gafodd eu sgrinio

Canran y menywod a wahoddwyd yn rheolaidd i gael prawf sgrinio'r fron a dderbyniodd eu gwahoddiad a chael eu sgrinio o fewn chwe mis.

5 Tîm cynhyrchu

Cyflogir y tîm cynhyrchu ar gyfer yr adroddiad hwn gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ac fe'u rhestrir isod.

Dean Phillips
Dr Sharon Hillier
Helen Clayton
Guy Stevens
Claire Ellis

Pennaeth Bron Brawf Cymru
Cyfarwyddwr yr Adran Sgrinio
Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Dirprwy Reolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Dadansoddwr Gwybodeg a Data

Rhys George

Cofus Cyf (Cyfieithiad Cymraeg)